

Павел Сапоцька: «Усё, што адбываецца ў сценах музея, павінна адпавядаць яго статусу»

На выставачных пляцоўках Нацыянальнага гістарычнага музея адкрываюцца новыя праекты, установа ўдзельнічае ў розных адукацыйных праграмах, актыўна працуе з замежжам. Новы кіраўнік Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь Павел Сапоцька добра знаёмы аматарам мастацтва сваёй дзейнасцю ў Мастацкай галерэі «Універсітэт культуры». Чым жыве музей сёння, якой канцэпцыі прытрымліваецца калекцыя адной з вядучых культурных устаноў краіны? На гэтыя і іншыя пытанні Павел Сапоцька адказаў карэспандэнту «ЛіМа».

— Упэўнена, Павел Міхайлавіч, што на новую пасаду вы прыйшлі з новай канцэпцыяй. У чым яна заключаецца? І на што сёння робіцца акцэнт у дзейнасці музея?

— Трэба пачаць з таго, што гэтыя чатыры месяцы былі для мяне абсалютна новымі з пункту гледжання прафесіяналізму. У любым выпадку жыццё, кар’еру заўсёды падзяляеш на этапы. Таму гэты кароткі перыяд стаў часам адкрыццяў, паглыблення ў пытанні галіны, бо Нацыянальны гістарычны музей знаходзіцца на скрыжаванні культуры, ідэалогіі, навукі. Трэба вучыцца дасканала сумяшчаць усё гэтыя аспекты. Думаю, што сёння магу казаць аб прагрэсе дзейнасці музея ў цэлым. Цяпер мы прыкладаем намаганні для рэалізацыі самай галоўнай задачы — будаўніцтва новага памяшкання музея. Трэба разумець, што гэта адзін з найважнейшых музеяў краіны, дзе павінна быць багатая нацыянальная экспазіцыя, у якой мы хочам паказаць нашы ўнікальныя калекцыі і тым самым прадстаўляць грамадству гісторыю і культуру, дасягненні краіны. Што датычыцца канцэпцыі, то ўпэўнены: усё, што адбываецца ў сценах нашай установы, павінна адпавядаць статусу Нацыянальнага гістарычнага музея. Гэта значыць, мы мусім не забываць нашу гісторыю праз прызму беларускай культуры, традыцыі і каштоўнасцяў.

Сёння гістарычны музей працуе ў самых розных напрамках. Першы — навуковы. Мы з’яўляемся асветніцкай установай, але ў той жа час праводзім вялікую навуковую працу. Гэта датычыцца рэстаўрацыйнай дзейнасці, фондавай работы, выдавецкіх і экспазіцыйных праектаў, многія з якіх грунтуюцца на маштабнай навуковай глебе.

Другі напрамак — міжнародныя культурныя сувязі. Штотыдзень сустракаем дэлегацыі з замежных краін, спрабуем удзельнічаць у шматлікіх праектах, днях культуры, прымаем у сябе міжнародныя выставачныя праекты, удзельнічаем у конкурсах, канферэнцыях. Нашы супрацоўнікі рэгулярна праходзяць стажыроўкі за мяжой. Мы, без перабольшвання, знаходзімся ў эпіцэнтры многіх знакавых культурных падзей свету. У Беларусі мы паказваем праекты, якія звязаны з гісторыяй іншых краін, а за мяжой папулярныя культура свайго народа. Формы розныя. Калі ў Амане мы паказалі выстаўку рарытэтаў гістарычнага музея, якая дэманструе Беларусь і мусульманскі свет у адным інтэгрэваным міжкультурным комплексе сувязяў, то ў межах дзён культуры, якія не так даўно праходзілі ў Таджыкістане, Малдове, Кітаі, Расіі, мы прадставілі сябе як дзяржаву і нацыю праз прызму гістарычных асоб і знакавых падзей, якімі ганарымся.

Самы галоўны прынцып для развіцця канцэпцыі — праца з наведвальнікамі. Лічу, у музеі павінны быць арганізаваны мерапрыемствы і для дзяцей, і для дарослых, для людзей сталага ўзросту, прафесійнай аўдыторыі і нават тых асоб, хто ўвогуле не мае дачынення да культуры. Гэта павінны быць падзеі розных скіраванасцяў. Мы працуем над арганізацыяй лекторыяў, кінапаказаў, гульні, квэстаў, сустрэч, выставак і гэтак далей. На жаль, ёсць стэрэатып, што музей — толькі звычайныя гістарычныя выстаўкі. Настойліва працуем над тым, каб пераканаць грамадства, што гэта не так. Маяркую, уся гісторыя, культура, навука і ідэалогія могуць адлю-

строўвацца ў тых праектах, якія праходзяць у сценах Нацыянальнага гістарычнага музея і яго філіялаў.

— Вы закранулі тэму фарміравання нацыянальнай калекцыі. Што з’яўляецца асновай гэтай калекцыі і якім чынам яна будзе папаўняцца?

— Нацыянальная экспазіцыя ў комплексе паказвае перыяд фарміравання беларускай дзяржаўнасці, нацыі ў адзінай сістэме. Напрыклад, для новага будынка музея мы распрацавалі тэматыка-экспазіцыйны план, у якім знайшлі адлюстраванне ўсе вехі гісторыі. Мы адштурхоўваемся ад жыцця першабытнага чалавека, прымітыўных формаў развіцця культуры да нашых унікальных знакавых дасягненняў сучаснасці не толькі ў культуры, але і ў навукі, спорце, ахове здароўя, адукацыі, прамысловасці. Задача музея — паказаць увесёлы гэты комплекс праз музейныя прадметы. У нас вялікія фонды. Гэта 460 тысяч адзінак захоўвання! У музеі знаходзіцца больш як 50 калекцый. Нумізматыка, сфрагістыка, старадрукаваныя кнігі, дакументы, зброя. Калекцыі будуць дапамагаць нам у дэманстрацыі вялікай нацыянальнай калекцыі Беларусі.

У гістарычным музеі сёння ёсць нацыянальная экспазіцыя, але, як мне здаецца, яна састарэла. Гэта не той фармат, які мы хочам паказаць нашай публіцы. Шмат надзей ускладаем на новы будынак музея. Менавіта там мы зможам паказаць і расказаць больш шырока пра вядомыя беларускія дынастыі, прадставіць іх генеалагічнае дрэва, прадэманстраваць рэдкія кнігі, асобную выстаўку нумізматыкі. У мяне баліць душа за тое, што мы не можам паказаць усё тых багаціц, якімі валодаем. Адзначу, што ў нашай калекцыі яшчэ ёсць унікальныя творы графікі, жывапісу, іканапісу, фотадакументы! Гэта я яшчэ не кажу пра прыватнае калекцыянаванне, бо вельмі шмат цікавых экспанатаў знаходзіцца ў руках калекцыянераў. І музей павінен працаваць з імі на дагаворнай аснове, каб найцікавейшыя прадметы таксама дэманстраваліся публіцы. Абмяжоўвацца толькі музейнымі экспанатамі, на мой погляд, — глупства. Мы павінны дапамагчы беларусам ганарыцца сваёй гісторыяй і культурай. І ў нас для гэтага ёсць усе інструменты.

— Некаторы час таму ў Нацыянальным гістарычным музеі праводзіліся камерцыйныя мерапрыемствы, якія, можна сказаць, сапсавалі рэпутацыю ўстановы. Якое ваша бачанне праблемы?

— Вельмі актуальнае пытанне. Напэўна, такія праекты сапраўды псууюць рэпутацыю, але зачыніцца ад іх складана па адной простае прычыне: прыбытак! Прыбыткі прыклад нескладана: у выхадныя бацькі, вядома, аддадуць перавагу прадстаўленню бонсцікаў, чым выстаўцы зброі. І гэта нашы рэаліі. Асабіста я — за баланс. Баланс унікальных асветніцкіх праектаў і забаўляльнага сегмента. Але хачу адзначыць, што гэты сегмент у любым выпадку павінен адпавядаць музею. Мы над гэтым працуем.

У нас ёсць добры ўнутраны дворык, дзе ладзім розныя мерапрыемствы. Апошнім часам гэта праграмы высокай якасці. Напрыклад, нядаўна правялі свята музыкі: прыехалі артысты з Францыі, выступалі беларускія артысты і ансамблі. Публіка ацаніла, былі водгукі. Для нас гэта цікава: з аднаго боку, ажывілі пляцоўку, з другога —

падарылі людзям свята і самі практыкаваліся ў такой форме мерапрыемстваў. Пэўным брэндам стаў фестываль «Усё сваё». Яго можна назваць святам ежы, але гэта свята, якое мае ў сваёй аснове нацыянальнае значэнне. Музыкальныя матывы, дэфіле ў нацыянальных касцюмах... Такім чынам мы даказваем зацікаўленасць музея ў разнастайнасці праектаў. А калі ўгадаць такія камерцыйныя праекты, як выстаўка работ Сальвадора Далі... Гэта ў цэлым вельмі добры аспект для прасоўвання музея. Хоць мы і не паказваем нацыянальную культуру, але знаёмім гледача з сусветным мастацтвам!

Калі ж гаворка, напрыклад, пра выстаўку парфумы ў Нацыянальным гістарычным музеі, то я стаўлюся да такога негатыўна. Забаўляльны кампанент трэба інтэграваць у рамкі сацыяльна-культурных праектаў. Форма падачы павінна быць адпаведная. На мой погляд, гэта цалкам рэальна і не пашкодзіць рэпутацыю музея.

Уздымаць імідж можна і дзякуючы працы са сродкамі масавай інфармацыі, якія дапамагаюць даведвацца пра нас людзям. Па папярэднім месцы працы зразумець, што СМІ — галоўная сіла, якая дапамагае канцэнтраваць увагу вакол установы.

— У любой краіне свету гістарычны музей заўсёды з’яўляецца вядучым. Аднак у Беларусі ўзровень мастацкага музея характарызуецца больш высокім, чым узровень гістарычнага. Ці ёсць сёння паміж двума музеямі канкурэнцыя? Калі так, то ці збіраецца вы адваёўваць статус вядучага музея?

— З упэўненасцю магу сказаць, што мы будзем змагацца за гэты статус і ўжо змагаемся.

Сёння мы саступаем мастацкаму музею па будынку. Там цудоўная вялікая пляцоўка, якая на дадзены момант аб’ектыўна мацнейшая, але паколькі мы самі рыхтуемся ў 2020 годзе пераехаць, то, думаю, сітуацыя можа змяніцца.

Мастацкі музей абмежаваны сваім жа профілем. Менавіта таму мы прапанавалі калегам супрацоўнічаць і развіваць сумесныя праекты. Асабіста мне імпануе, што мастацкі музей — моцны і годны канкурэнт для нас. Гэта ўплывае на арганізацыю якасных мерапрыемстваў на нашых пляцоўках. Напрыклад, калі мастацкі праводзіў выстаўку, прысвечаную Язэпу Драздовічу, мы з задавальненнем далі экспанаты, якія захоўваюцца ў нас. Таксама сумесна рыхтуем вялікі праект па спадчыне Напалеона Орды, які будзе прадстаўлены ў Кітаі. Мне здаецца, ва ўмовах нашай дзяржавы супрацоўніцтва непазбежна, але і факт канкурэнцыі я не адмаўляю.

— Гістарычны музей, як вы адзначылі, сёння шмат працуе над папулярнасцю айчынай культуры на міжнародным узроўні. Але ў грамадстве існуе стэрэатып, што наша культура не так і шырока прадстаўлена ў свеце...

— Калі шчыра, то стэрэатып з мінулага. За апошнія гады дзесяць наша краіна зрабіла столькі крокаў наперад, каб пра нас ведалі, што недаацэньваць гэтага проста нельга. Са свайго боку як кіраўнік музея я магу адказаць, што культура дэманструецца не толькі для таго, каб перадаць асаблівасць краіны, але і каб аб’ядноўваць культуры, дзе часам шмат агульнага.

На канкрэтных прыкладах можна паказаць: з іншымі краінамі нам ёсць пра што развіваць дыялог. Напрыклад, цяпер мы працуем над рэалізацыяй выстаўкі да 80-годдзя Ігара Лучанка, якая пройдзе ў Дзелавым культурным комплексе Пасольства Беларусі ў Расіі. Там пакажам і выстаўку наіўнага мастацтва беларускіх мастакоў з фондаў нашага музея. У Калінінградзе плануем прадставіць выстаўку, прысвечаную Напалеону Орду, а з Калінінграда ў Мінск прывезці ваенныя замалёўкі мастакоў Беларусі. Прадставім выстаўку праваслаўных і каталіцкіх ікон у Сербіі. Рыхтуем дні культуры ў Аб’яднаных Арабскіх Эміратах і яшчэ вельмі шмат праектаў у многіх краінах.

Ведаю, што свет цікавіцца культурай нашай краіны, і разумею, колькі мы яшчэ можам зрабіць.

Гутарыла Вікторыя АСКЕРА